

15 май - ИРОН
ЛЕВЗАДЖЫ

ЛЕМАЕ

ЛИТЕРАТУРАЕЙЫ

БОН!

(день осетинского языка и литературы)

Дзæуджыхъæуы централизацигонд библиотекаеты системæйы Виртуалон чингуыты равдыст «Не 'взаг – нæ хæзна!»

Зынаргъ чиныгкæсæг! Æрбахæццæ ирон æвзаг æмæ литературæйы бæрæгбон.

Сывæллон фыццаг къæхдзæфтимæ цы фыццаг дзырдтæ фæзæгъы, уыдон вæййынц мадæлон æвзагыл. Мадæлон æвзаг у адæймаджы удыхъæды дидинæг, йæ хъаруыи цæджындз, фæлтæрты 'хсæн фидар хид. Сусæггаг нæу, азæй-азмæ къаддæр кæй кæны иронау дзурын чи зоны, уыдоны нымæц. Алы адæймаг дæр йе 'взаг фæзаны, цас æй фæуарзы, уый бæрц.

Нæ фыдæлтæ цыдæриддæр федтой æмæ базыдтой æнусты дæргъы, цыдæриддæр сфæлдыстой, уыдон иу фæлтæрæй иннæмæ хизынц æрмæст æвзаджы фæрцы. Æвзаг куы нал вæййы, уæд фесæфынц æппæт уыцы æнæнымæц æмæ хъæздыг диссæгтæ æмæ адæм сæхæдæг дæр.

2003 азы 15 май Ирыстоны интеллигенцийы курдиатмæ гæсгæ фидаргонд æрцыд Республикæ Цæгат Ирыстоны - Аланийы Президент – Дзасохты Алыксандры Указæй «Ирон æвзаг æмæ литературæйы бæрæгбон» æмæ бæрæггонд цæуы фынддæсæм майы æрвыл аз дæр, уымæн æмæ, 1899 азы рухс федта нæ поэзийы зынаргъдæр хæзна – Хетæгкаты Къостайы «Ирон фæндыр».

Цалынмæ нæ мадæлон æвзаг цæра, уæдмæ цæрдзæн нæ райгуырæн бæстæ, Ирыстон дæр. Хъуамæ не 'взаг хъахъхъæнæм æмæ йын кад кæнын фæразæм, цæмæй 'суинаг фæлтæрты къухтæм радтын нæ бон бауа ацы хæзнаты хуыздæр.

Бæрæгбоны кадæн сарæзтам виртуалон чингуыты равдыст «**Не 'взаг – нæ хæзна!**». Бахастам æм цымыдисагдæр æмæ арфдæр цы чингуытæ райхалдзысты равдысты темæ, уыдон, стæй-ма - зындгонд адæмты хъуыдытæй ист цитатæтæ. Ис дзы чингуытæн æххæст библиографион номхыгъд ацы темæйыл æмæ бахъуаджы сахат сæ уæ бон уыдзæн пайдайæн райсын Дзæуджыхъæуы централизацигонд системæйы библиотекæты.

НЕ 'ВЗАГ -

НАЕ ХАЕЗНА!

ИРОН АБЗАГЗОНЫНА

ИРОН АБЗАГ У, ХЪУЫДЫЙЫ
АЕМА АЕНКЪАРАЕНТЫ
ТАЕККАЕ ЛЫСТАЕГДАЕР
АЕМА УАЕЗДАНДАЕР
ФАЕЗИЛАЕНТАЕ РАВДИСЫНМАЕ
ЧИ АРАЕХСЫ, АХАЕМ
АЕНАЕАИПП, РАЕВДЗ
АЕМА КОММАЕГАЕС ХОТЫХ

АБАЙТЫ ВАСО

индиганаг

хинди

урду

индияг
евзаг

ирайнаг
евзаг

афгайнаг

персайнаг

ирси

тажжинаг

курдаг

болгайраг

славяйнаг
евзаг

уырыссаг

индоевро-
пейнаг
евзаг

украинаг

белоруссаг

ромайнаг
евзаг

гермайнаг
евзаг

чехаг

французаг

немыцаг

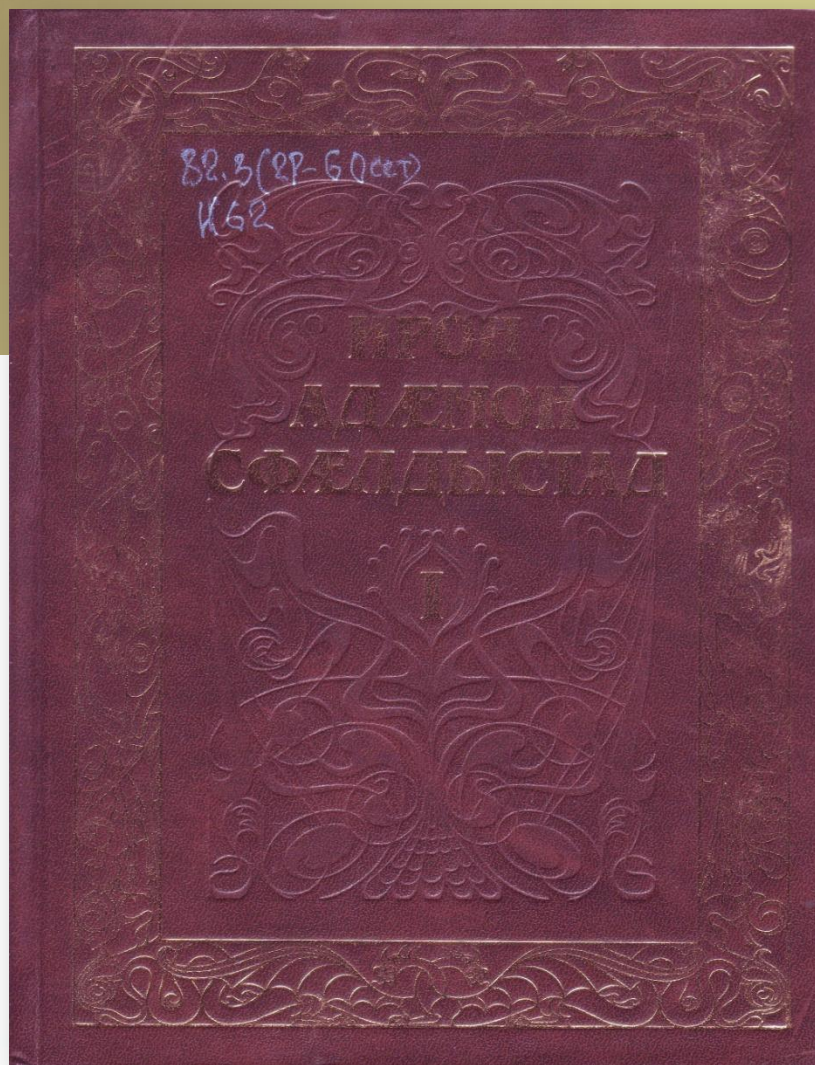
испайнаг

португалиаг

англисаг

италиаг

дзуттэсг

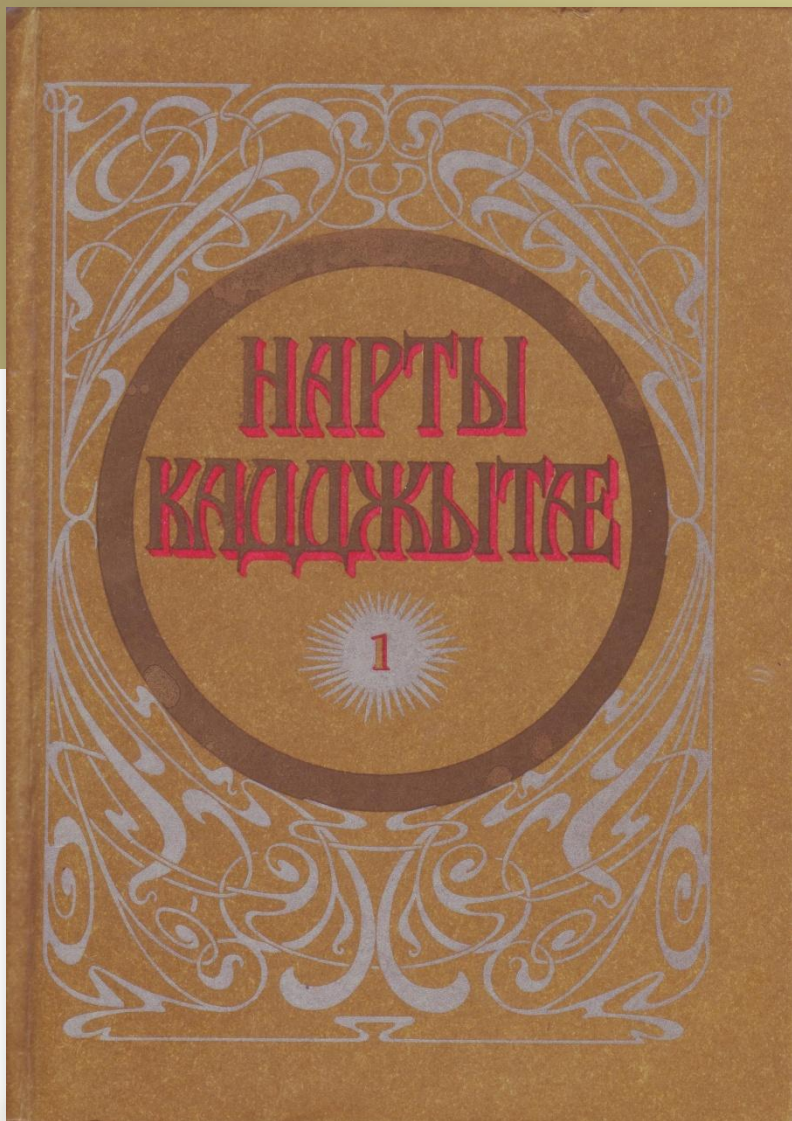

Адæмон сфæлдыстад лæвæрд
цæуы жанртæм гæсгæ. Фыццаг
томмæ бацыдысты героикон
æмæ историон уацмыстæ.

Ирон адæмы
сфæлдыстадæн йæ
ахъаззагдæр хай героикон эпос
кæй у, уымæ гæсгæ чиныг
райдайы Нарты кадджытæй.
Текстæ мыхуыргонд цæуынц
куыд фыст æрцыдысты, уымæ
æввахс.

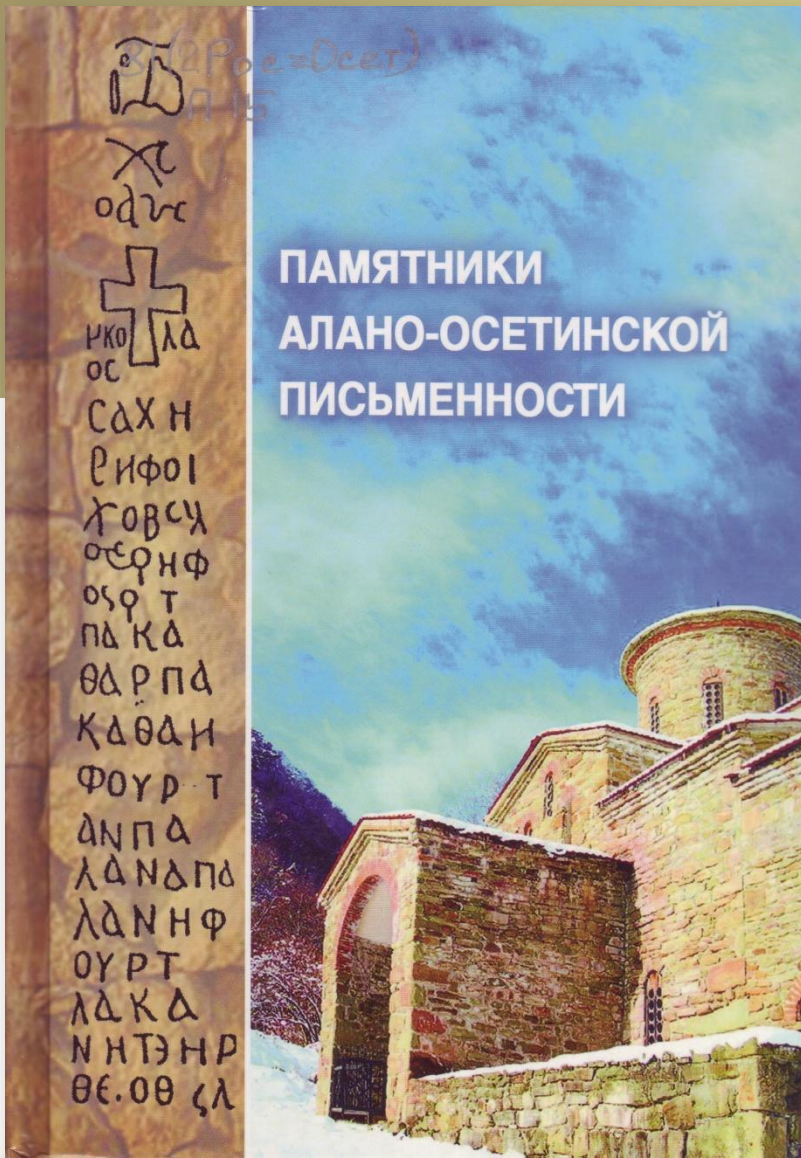
Ирон адæмон сфæлдыстад. Фыццаг том / Сарæзта йæ Салæгаты Зоя. –
Дзæуджыхъæу: Ир, 2007.- 719 ф.

Осетинское народное творчество. Первый том / Составитель З.М. Салагаева.

Ирон адæмы хъæздыг фольклоры тæккæ сæйрагдæр æмæ ахъаззагдæр сты Нарты кадджытæ. Уыдон кæддæриддæр æвдыстой дзыллæты бæллицтæ æмæ ног фæлтæрты ахуыр кодтой сæ райгуырæн бæстæ уарзын æмæ йæ сæрвæлтау тох кæныныл, рæстад æмæ уарзондзинадыл. Гъе уымæ гæсгæ адæм цыкурайы фæрдыгау хъахъхъæдтой сæ алæмæттаг хæзнатæ – фыдæлтæй баззайгæ дзургæ уацмыстæ.

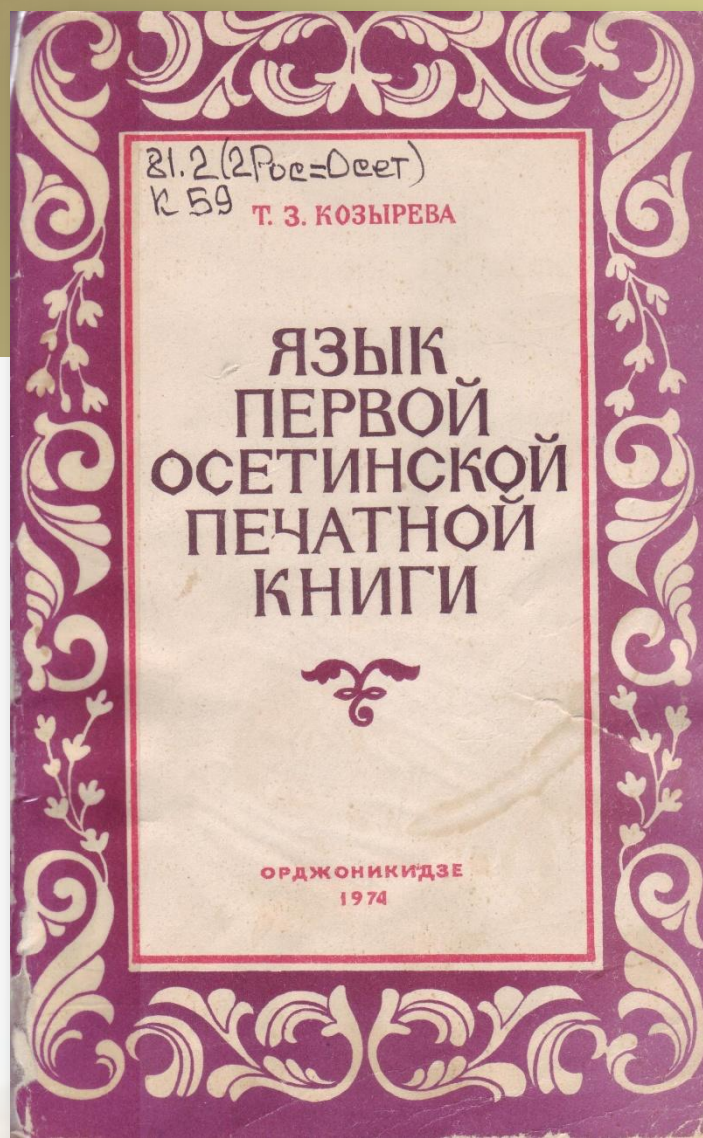
Нарты кадджытæ. Фыццаг том. - Дзæуджыхъæу: «Ирыстон», 2003. - 592 ф.
Нартовские сказания: [эпос осетинского народа]. Книга первая.

ПАМЯТНИКИ
АЛАНО-ОСЕТИНСКОЙ
ПИСЬМЕННОСТИ

В предлагаемом сборнике интересные материалы по Зеленчукской надписи: Староосетинская надпись из долины реки Зеленчук; Древнеосетинский памятник из Кубанской области; Аланское слово на сосуде из Саркела и др.

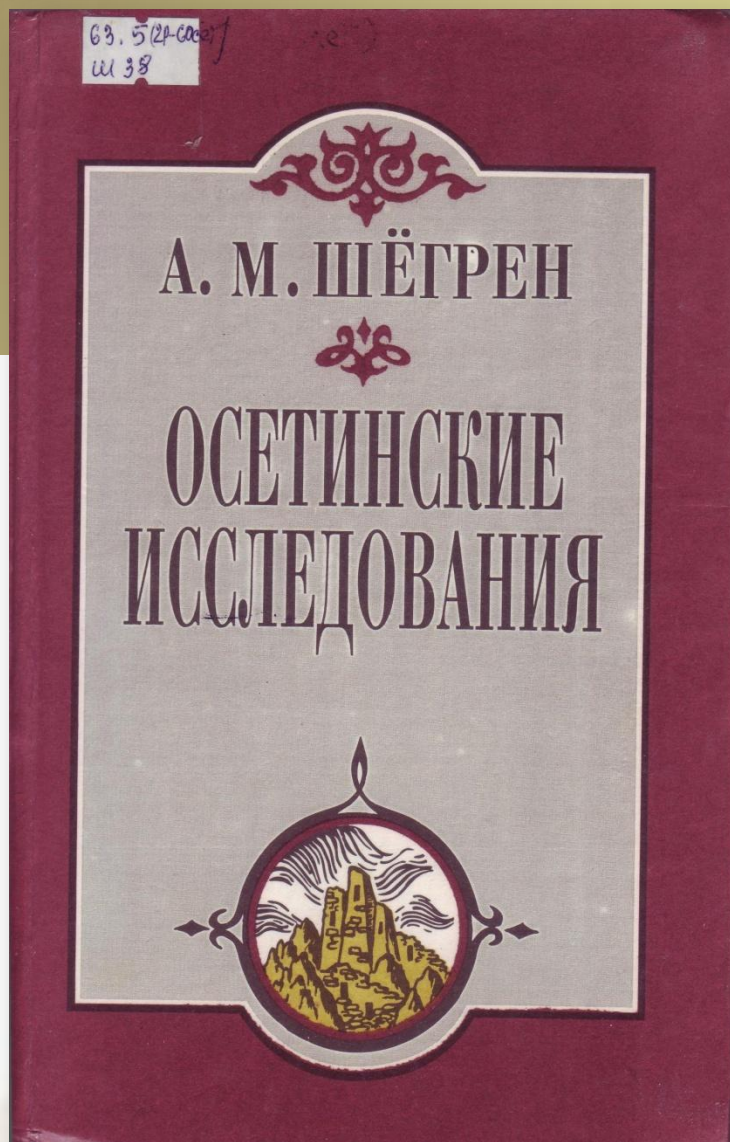
Памятники Алано-осетинской письменности: научное издание /Международное общественное движение «ВСО»; [науч. ред. В.А. Кузнецов; автор проекта Б.Б. Басаев]. – Владикавказ: Ир, 2013. - 191 с.

В данной работе внимание сосредоточено не на общей характеристике книги, а на выявлении конкретных языковых явлений, зафиксированных в книге цельным образом. Особый упор делается на таких явлениях, которые позволили бы судить о грамматических чертах языка осетин 18 в.

Выяснение морфологической структуры основных частей речи (существительного, местоимения, числительного, глагола), определение лексико-фразеологических и синтаксических средств, а также диалектальных особенностей текста.

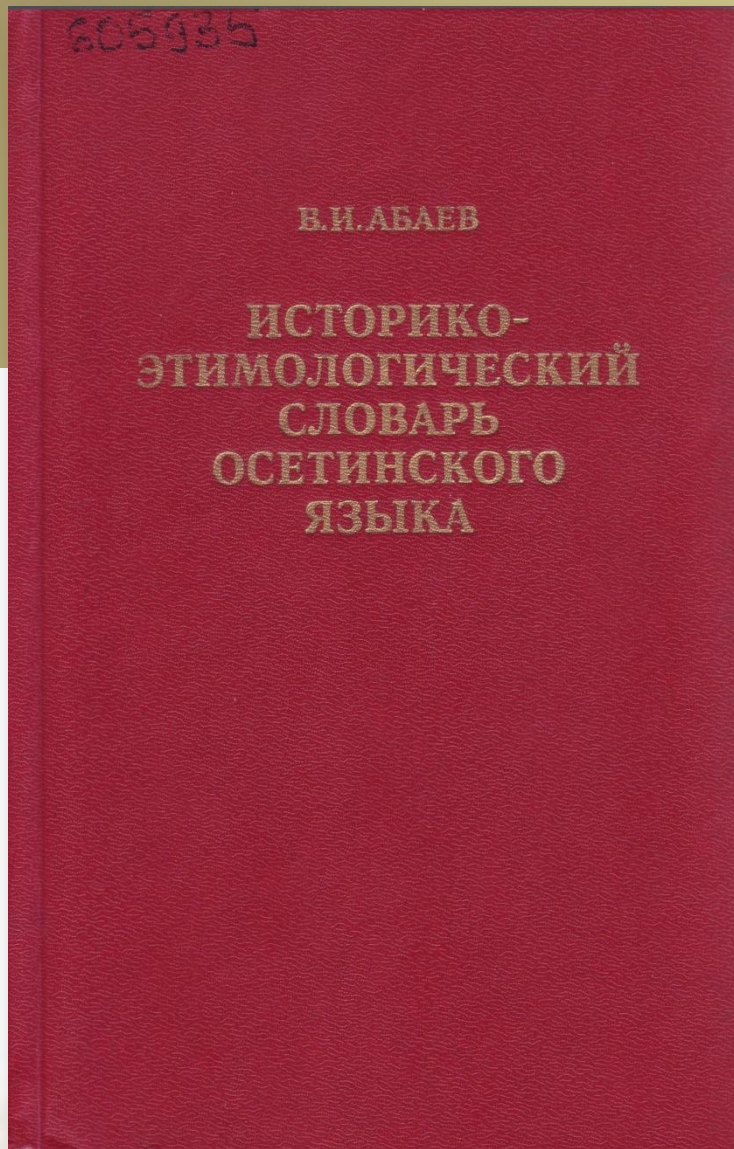
Козырева Т. Язык первой осетинской печатной книги /Т. Козырева. - Орджоникидзе: Ир, 1974. - 104 с.

Книга представляет собой свод филологических и этнографических работ академика А.М. Шегрена, основателя научного осетиноведения, внесшего огромный вклад в становление и развитие культуры осетинского народа, его языка и литературы.

Это осетинские исследования и кавказские письма А.М. Шегрена, описание дугорского народа, религиозные обряды осетин, ингушей и их соплеменников при разных случаях, краткая священная история и краткий катехизис, осетинские имена и др.

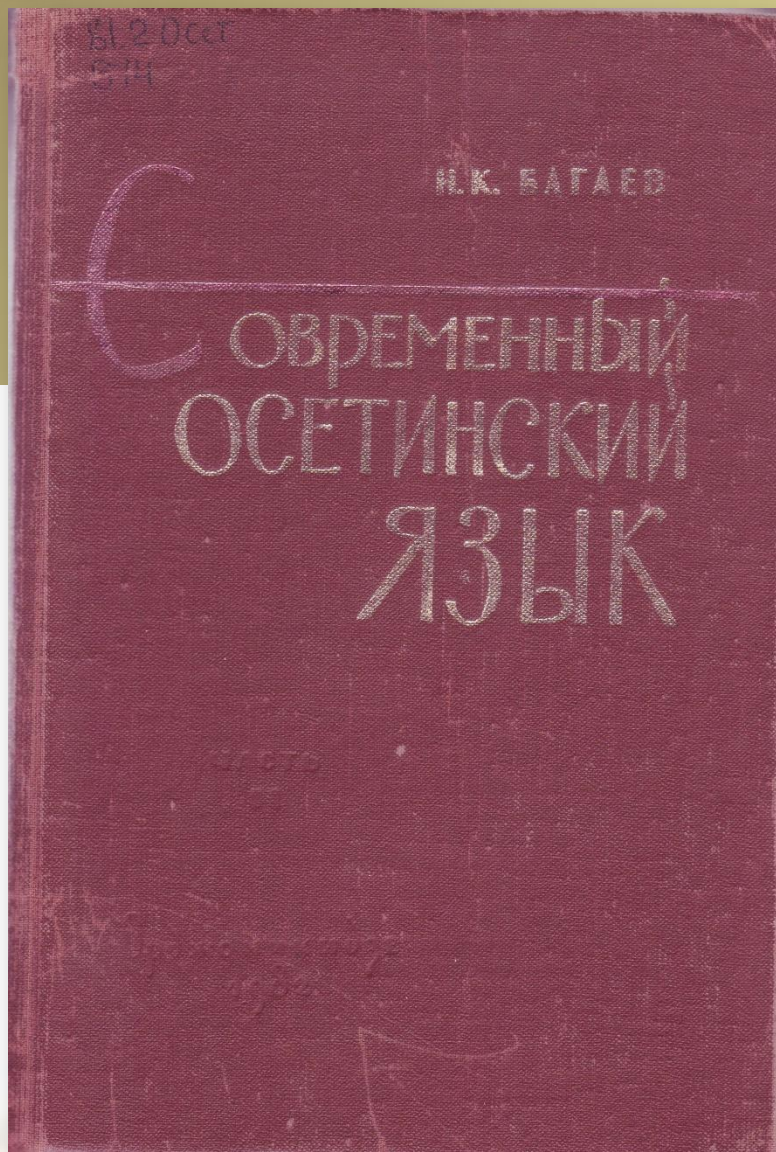
Шегрен А. Осетинские исследования /А. Шегрен. – Владикавказ: Издательство Северо-Осетинского государственного университета им. К.Л. Хетагурова, 1998.–170с

Уникальность этого труда заключается в толковании филологического и исторического аспектов происхождения СЛОВА, что делает его в этом смысле едва ли не единственным в своем роде.

Лексические факты и разъяснения везде, где это представляется нужным и возможным, иллюстрируются и подкрепляются реалиями: данными истории, этнографии, материальной культуры, хозяйства, мировоззрения, широко привлекается фольклор.

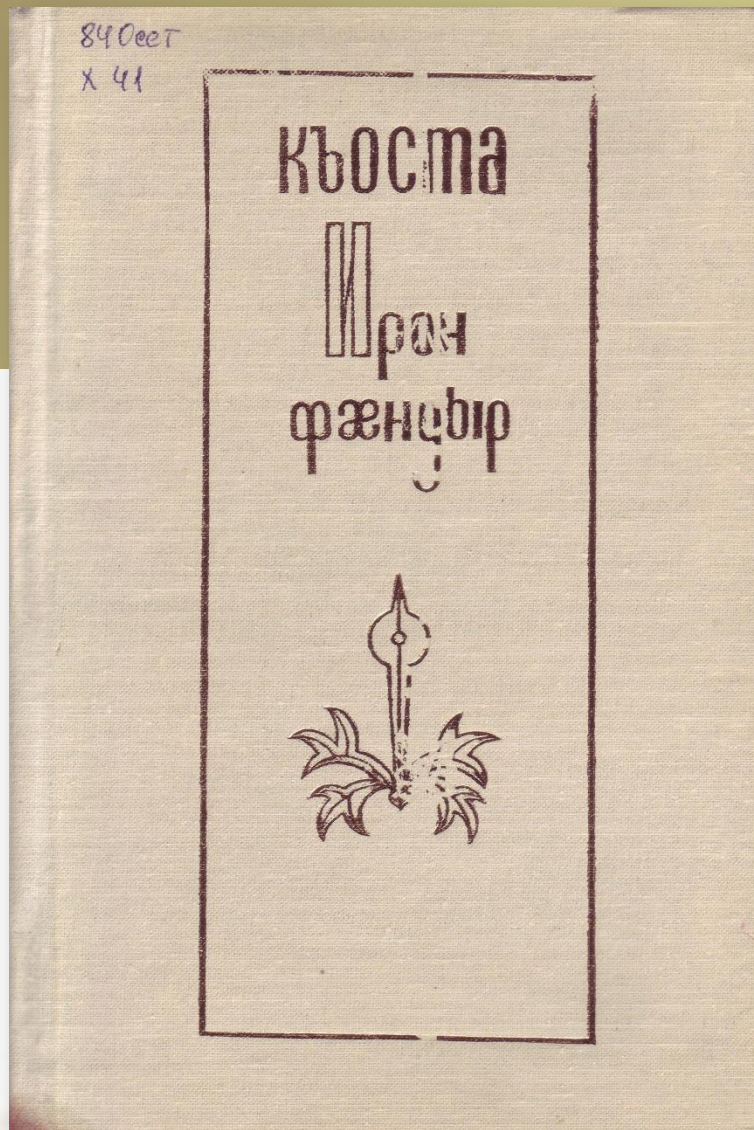
Абаев В. Историко-этимологический словарь осетинского языка. Т.1. /В. Абаев. - Москва-Ленинград: Издательство Академии наук СССР, 1958. - 655 с.

В этой книге предметом острых споров является проблема падежей современного осетинского языка. В частности, вопрос о винительном падеже, наличие которого отрицается профессором В.И. Абаевым и некоторыми другими учеными.

Доцент Н.К. Багаев в ряде работ доказывает наличие этого падежа в современном осетинском языке, и его аргументация заслуживает, на наш взгляд, серьезного внимания...

Багаев Н. Современный осетинский язык. Часть II (Синтаксис) /Н. Багаев. - Орджоникидзе: Ир, 1982. - 494 с.

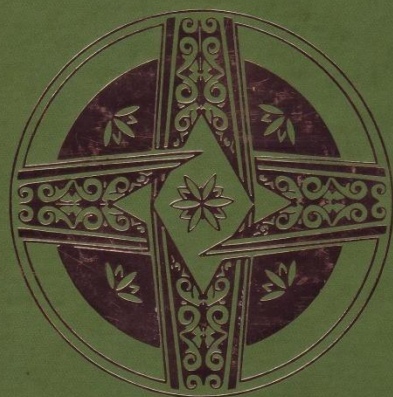
Ирон фæндырмаæ хаст
æрцыдысты Къостайы
зæрдæйы сагъæстæ,
зарджытæ, кадджытæ
æмаæ æмбисæндтæ.

Къоста. Ирон фæндыр / Къоста. – Орджоникидзе: «Ир», 1984. - 176 ф.
Хетагуров К. Осетинская лира: [думы сердца, песни, поэмы и басни на осет. яз.].

83.3(2.Рбе=Осет)
Дш 79

ДЖУСОЙТЫ НАФИ

ИРОН ЛИТЕРАТУРÆЙЫ ИСТОРИ

Чиныджы автор лæмбынæг афæлгæст скодта ирон литературæйы историйæн. Арæзт у 2 хайæ: фыццаг хайы дзырд цæуы ирон литературæйы историйы фарстытыл йæ райдианæй, ома йæ равзæрдæй – 19-æм æнусы кæронмæ йæ фæзынды культурон разистори æмæ литературæйы сырæзт. Дыккаг хайы иртæст цæуынц ирон литературæйы дарддæры рæзты фæндæгтæ 20-æм æнусы райдиан, ома фыццаг уырыссаг революцийы разэфонтæй суанг Октябры революцийы онг аив прозæйы, драматургийы равзæрд æмæ поэзийы рæзт.

Джусойты Н. Ирон литературæйы истори / Джусойты Н. – Цхинвал: «Республикæ», 2016. – 616 ф.
Джусоев Н. История осетинской литературы: [анализ осетинской литературы].

83.3(2Рос-Осет)
Хз-15

ХЪАЗИТЫ МЕЛИТОН

ИРОН ЛИТЕРАТУРÆЙЫ ИСТОРИ

1-аг чиныг

(ИРОН НЫВÆФТЫД ЛИТЕРАТУРÆЙЫ ЕНДИДЗЕН ДУГ)

Ацы чиныджы æвдыст æрцыд ирон нывæфтыд литературæ методологон фарстытæ райхалын, нырыккон литературæйы уроктæ аразын, лекцитæ кæсыны пайдайæн.

Цымыдисаг у уымæй æмæ дзы кæй ис цæттæ æрмæджытæ фысджытæй: Дзугаты Георги, Мыртазты Барис, Цæрукъаты Алыксандр, Мæргъиты Къоста æмæ Джусойты Нафийы цард æмæ сфæлдыстадыл афæлгæстæн.

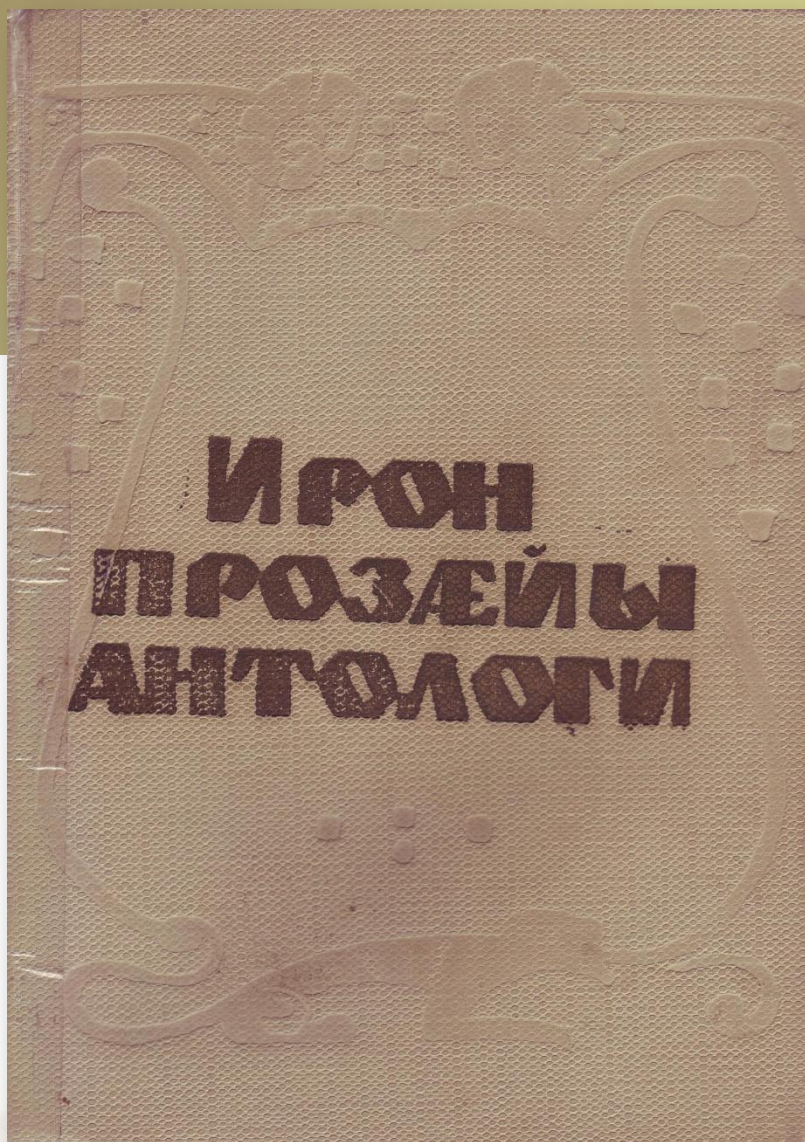
Ис дзы æрмæг литературæйы зиууæтты тыххæй (Дарчиты Д., Цырыхаты М., Асаты Р., Тетцойты Т., Нартыхъты М.).

Хъазиты М. Ирон литературæйы истори. Фыццаг чиныг / М. Хъазиты. - Дзæуджыхъæу: Орион, 2013. – 484 ф.

Казиев, М. История осетинской литературы. Первая книга.

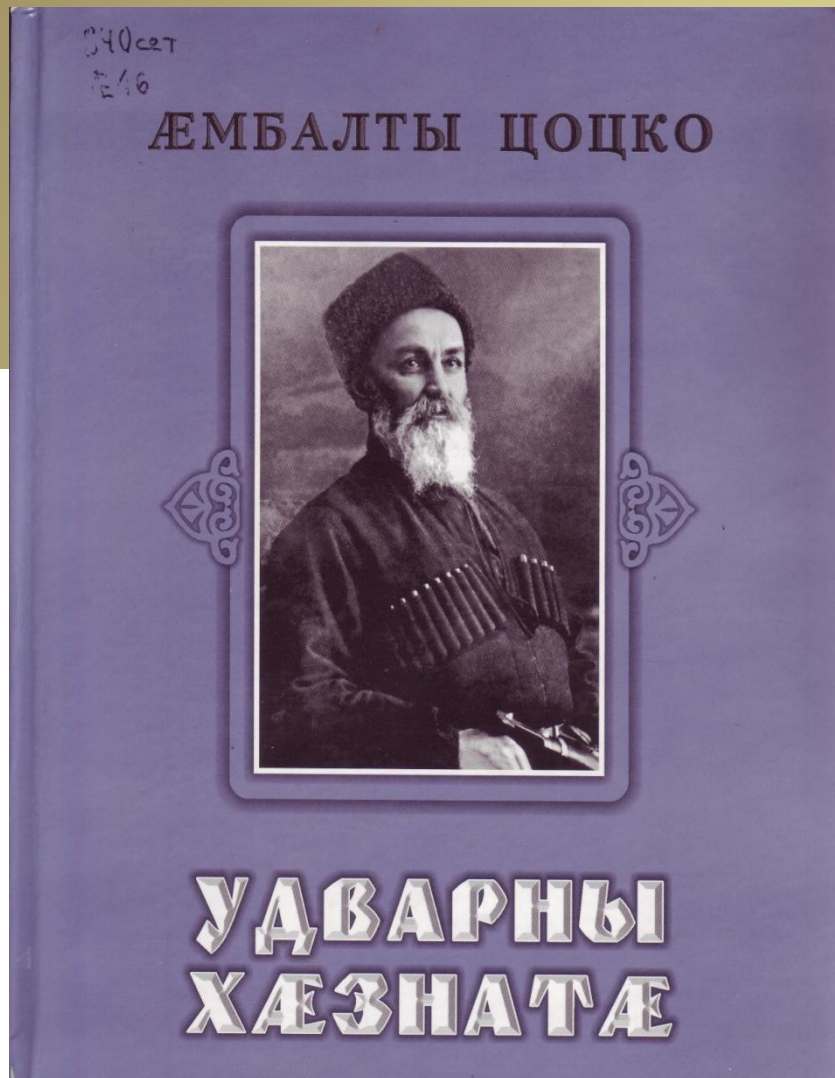
Дыккаг томмæ хаст
æрцыдысты советон
дуджы поэтты уацмыстæ
Хъамбердиаты Мысостæй
суанг Ходы Камалы
фæлтæры онг. Ис дзы
цыбыр зонаентæ авторты
тыххæй.

Ирон поэзийы антологи. Дыккаг том. – Цхинвал: Ирыстон, 1970. – 725 ф.
Антология осетинской поэзии.

Фыццаг томмæ хаст æрцыдысты адамон сфæлдыстадæй историон таурæгътæ, цæрæгойты аргъæуттæ, алæмæттаг аргъæуттæ, цардуагон аргъæуттæ æмæ ирон прозæйы фыццаг фысджыты минавæртты сфæлдыстад.

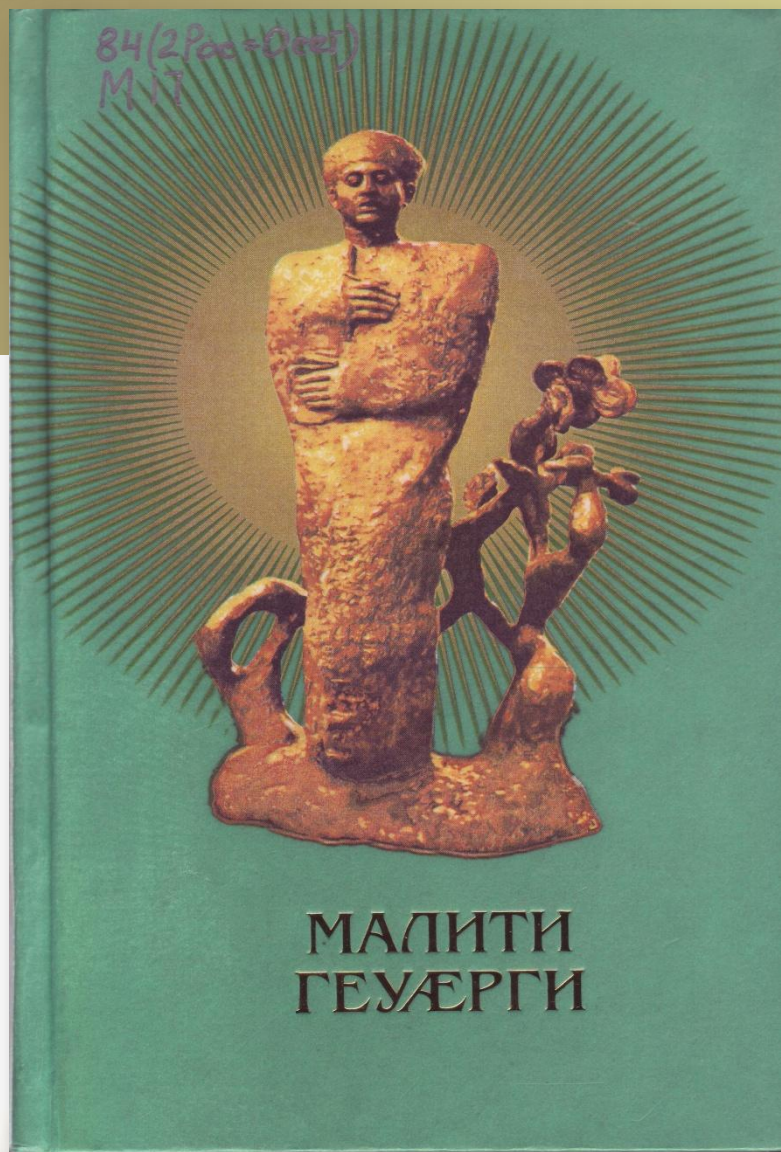
Ирон прозæйы антологи. Фыццаг том. – Цхинвал: Ирыстон, 1969. – 490 ф.
Антология осетинской прозы.

Чыныг цымыдисаг у уымæй, æмæ йæм хаст кæй æрцыдысты, Цоцко гагагай цы удварны хэзнатæ фембырд кодта адæмы сфæлдыстадæй æмæ йæ тæлмацтæ 20-30 азты цы уагыл мыхуыргонд æрцыдысты, афтæмæй сæ автор кæй рахаста адæмы размæ. Бирæ æрмæг цæуы мыхуыргонд фыццаг хатт. Бакæсæн дзы ис Нарты таурæгътæй, аргъæуттæ, адæмон кадджытæ, тæлмацтæ, уацтæ, рецензитæ, мысинаегтæ, историон цаутæ адæмон мысинаегты, худæджы ныхæстæ, ирхæфсæнтæ, документтæ, писмотæ.

Æмбалты Цоцко. Удварны хэзнатæ / Чыныг сарæзта Соттиты Р. – Дзæуджыхъæу: Гасситы Викторы номыл рауагъдадон-полиграфон куыстуат, 2009. – 511 ф.

Амбалов Цоцко. Духовные сокровища: [произведения осетинского устного народного творчества, собранные Ц.Б. Амбаловым, и его творческие работы, в том числе сказки и легенды] / Составит. Р. Сотиева.

Ацы чиныджы æххæст æвдыст æрцыдысты ирон литературæйы классик Малиты Георгийы бынтæ.

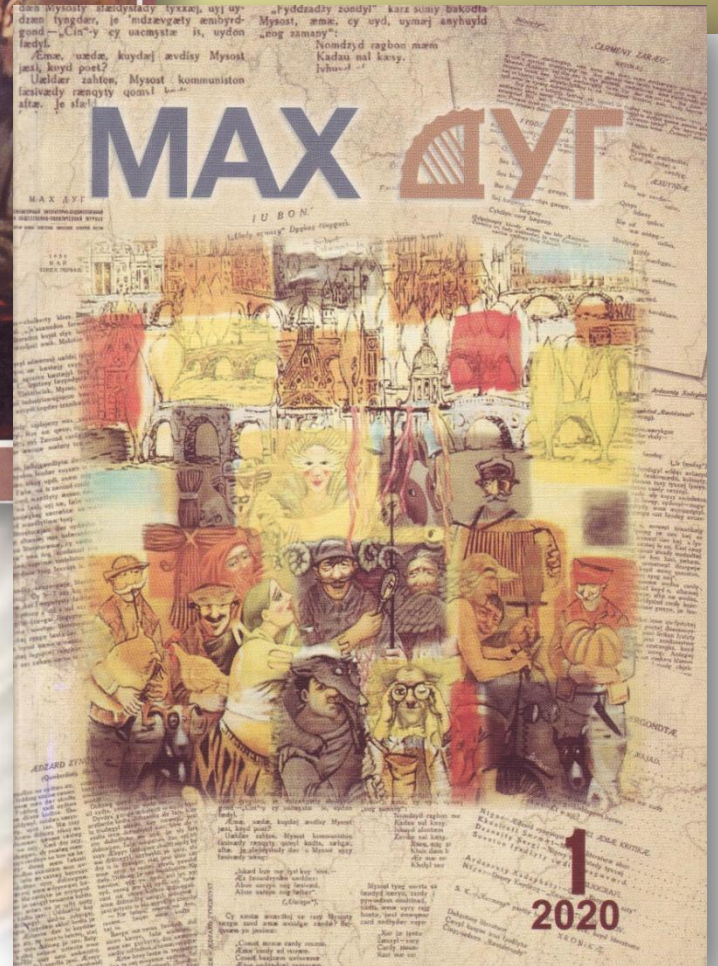
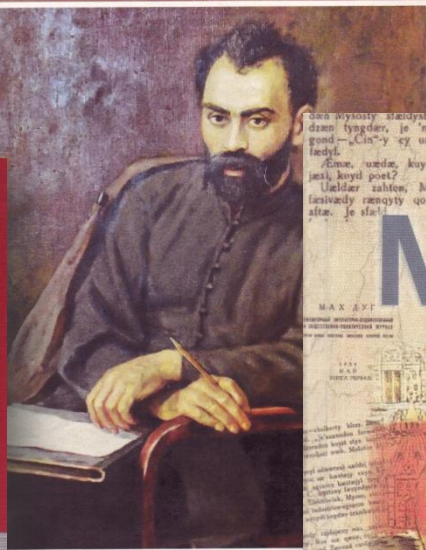
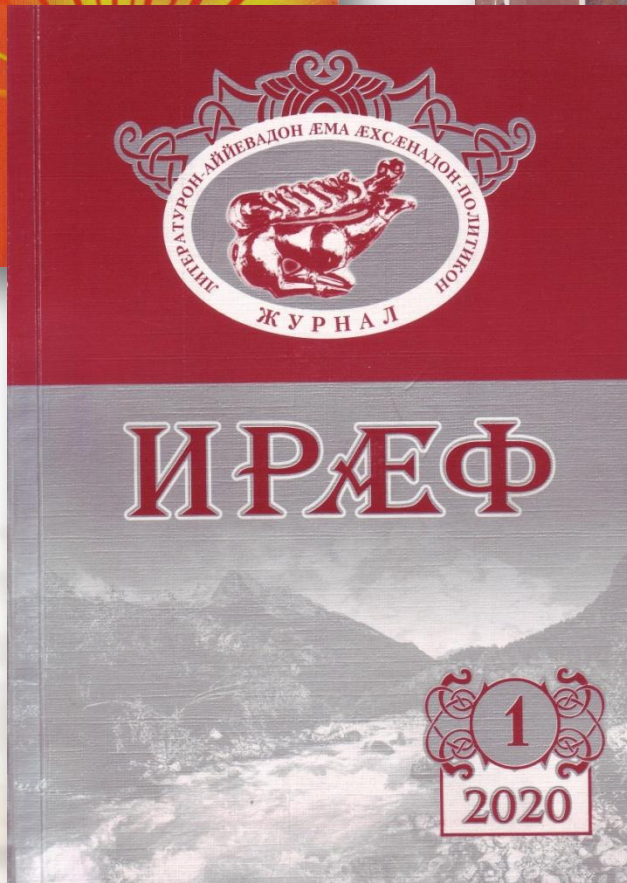
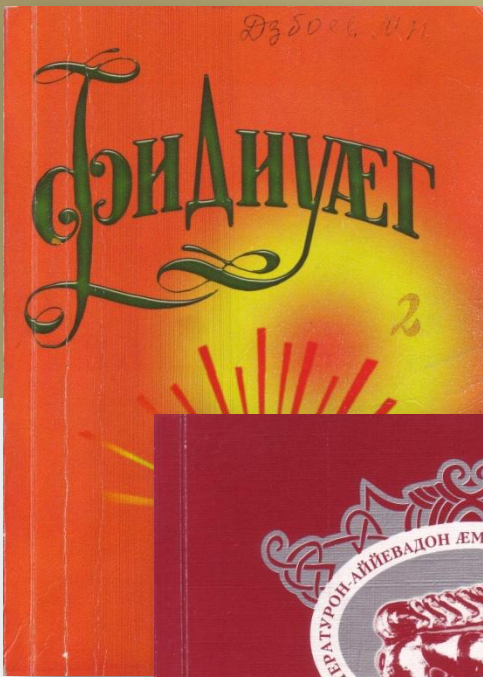
Ис дзы æмдугонты мысинæгтæ поэты тыххæй, критикон æрмæджытæ æмæ очерк йæ цард æмæ æхсæнадон архайды фæдыл.

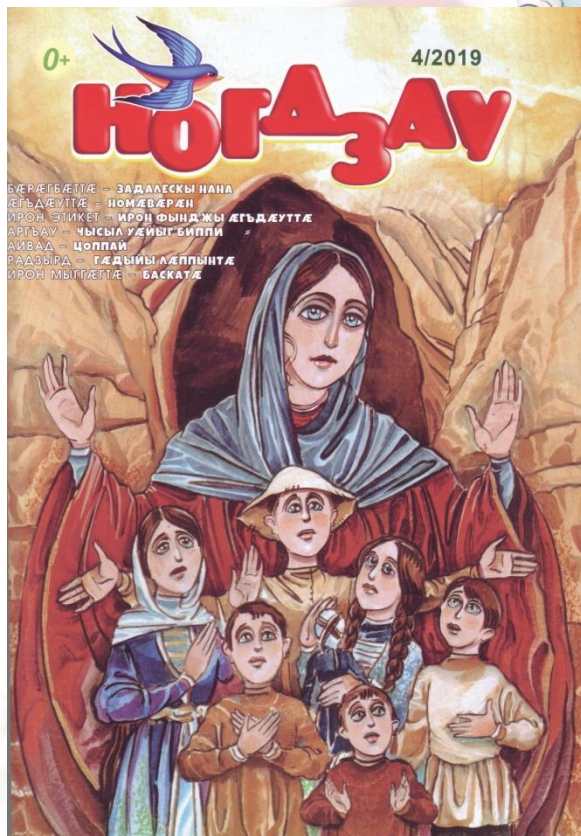
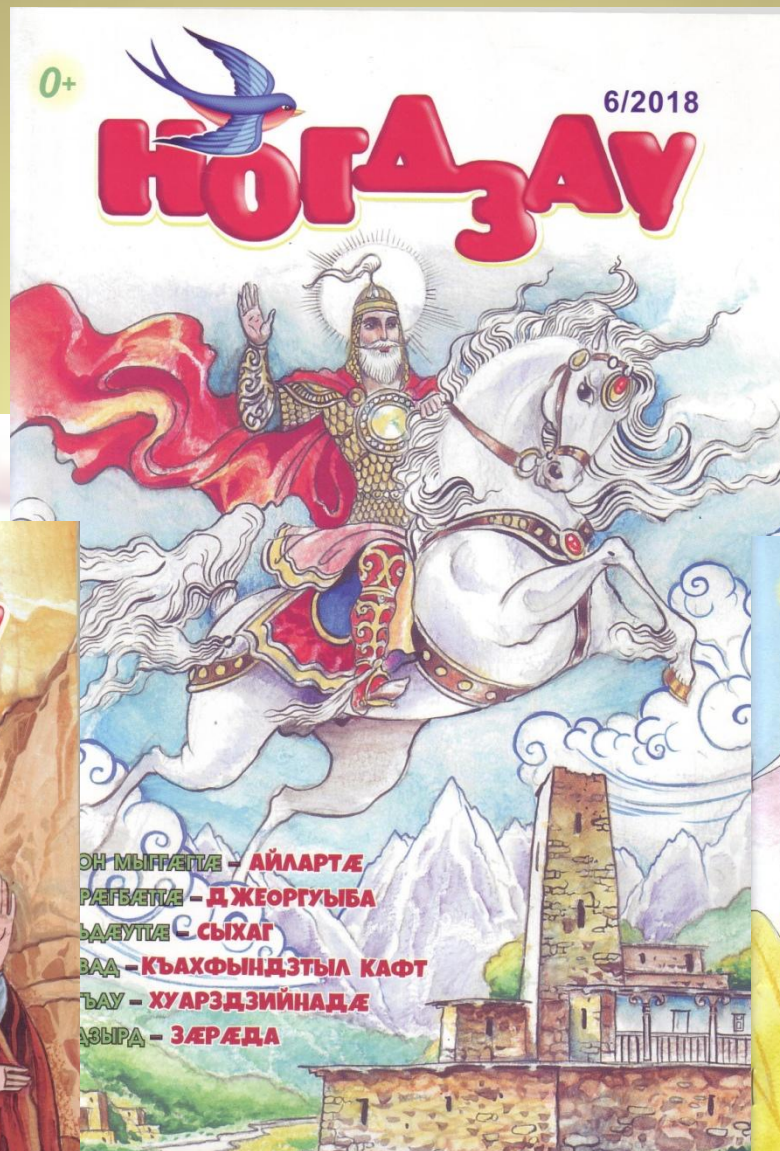
Малиты Г. Уадзимистæ / Г. Малиты. – Дзæуæгигъæу: Ир, 2005. - 327 ф.
Малиев Г. Произведения: [на осет. и рус. яз].

ПЕРИОДИКОН МЫХУЫР ИРОН АБЗАГЫЛ

МАДÆЛОН АБЗАДЖЫ АБВИДИГÆ
ХЪÆЗДЫГДЗИНАД АХАДГÆ АБДЫСТ
ЦÆУЫ ПЕРИОДИКОН МЫХУЫРЫ. НÆ
БИБЛИОТЕКАЕТЫ ИС БАКАЕСÆН
ЛИТЕРАТУРОН ЖУРНАЛТÆ: «МАХ ДУГ»,
«ФИДИУÆГ», «ИРÆФ», «РУХСТАУÆГ»
ÆМÆ СЫВÆЛЛАЕТТÆН - «НОГДЗАУ»;
ГАЗЕТТÆ: «РÆСТДЗИНАД», «ДИГОРÆ»,
«СТЫР НЫХАС».

Библиографион номхыгд чингуыты равдыстæн:

1. Грамматика осетинского языка. Т.1. Фонетика и Морфология /под редак. проф. Г.С. Ахвледиани. - Орджоникидзе: Научно-исследовательский институт при Совете Министров СОАССР, 1963. – 368 с.
2. Гуриев, Т. Памятник особого рода: язык / Т. Гуриев. – Владикавказ: Госкомиздат РСО-А, 1995. – 26 с.
3. Ирон æвзаджы орфографи æмæ пунктуацийы æгъдæуттæ. / Бакуыстой йыл Гуриаты Т., Тахъазты Х., Гæбæраты Н., Дзодзыккаты З., Боцуаты Е., Майрæмышъуаты Ф., Кудзойты А. – Дзæуджыхъæу: Ир, 2004. – 80 ф.
Орфографические и пунктуационные правила осетинского языка.
4. Ирон ныхасы культурæ .- Орджоникидзе: Ир, 1989. – 180 ф.
Культура осетинской речи.
5. Ирон таурæгътæ / Чыныг сарæзта Джыккайты Ш..- Дзæуджыхъæу: Ир, 1989. - 496 ф.
Осетинские легенды:[сокровища осетинского народного творчества – легенды и предания] / Составит. Ш. Джикаев.
6. Исаев М. Очерки по истории изучения осетинского языка: [изучение осетинского языка до революции и советский этап изучения осетинского языка] / М. Исаев. - Орджоникидзе: Ир, 1974. – 137 с.
7. Ирон-уырыссаг дзырдуат. - Дзæуджыхъæу: Ир, 2011. – 559 ф.
Осетинско-русский словарь.

8. Камболов Т. Очерк истории осетинского языка / Т. Камболов. – Владикавказ: Ир, 2006. - 463 с.
9. Калоев Б. В.Ф. Миллер – кавказовед: [исследование и материалы] / Б. Калоев. – Орджоникидзе: Сев.-Осет. книжное издательство, 1963. - 198 с.
10. Айларты И. Ирон фарн / И. Айларты. – Дзæуджыхъæу: Гасситы Викторы номыла рауагъдадон-полиграфцион куыстуат, 2012. - 391 ф.
Айларов И. Ирон фарн: [материальные и духовные ценности жизни осетинского народа].
11. Гæдиаты С. Уацмыстæ / Чиныг сарæзта Кокайты Т. – Дзæуджыхъæу: Ир, 2018. -462 ф.
Гадиев С. Произведения / Составит. Т. Кокаев.
12. Зæнджиаты Б. Уæсиат / Чиныг сарæзта Соттиты Р. – Дзæуджыхъæу: Ир, 2018. –494 ф.
Зангиев Бабу. Завещание: [творческое наследие осетинского писателя, просветителя, краеведа, собирателя устного народного творчества, талантливого переводчика Б.К. Зангиева] / Составит. Р. Сотиева.
13. Джьккайты Ш. Саст дзæнгаерæг / Джьккайты Ш. – Дзæуджыхъæу: Ир, 2000. - 446 ф.
Джикаев Ш. Разбитый колокол: [стихотворения].
14. Нигер Избранное: [стихи и поэмы] / Нигер. – Орджоникидзе: Ир, 1978. -179 с.
15. Плиты Грис. Фыстæджытæ / Чиныг сарæзта Джусойты Н. – Дзæуджыхъæу: Ир, 2013. - 294 ф.
Плиев Гриш. Письма / составит. Н. Джусоев.

Ирыстоны цæрджытæ!

Цæй æмæ нæ мадæлон æвзагыл
дзурын ма 'фсæрмы кæнæм,
нæ хъуыдытæ нывæндæм æмæ
дзурæм ирон æвзагыл –
нæ хæзнаты хæзнадæрыл
æрмæст фынддæсæм майы нæ,
фæлæ алы бон дæр!